

Innst. S. nr. 215

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:36 (2007-2008)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Vera Lysklætt, Leif Helge Kongshaug og Odd Einar Dørum om snarest å iverksette en femårig allmennlærerutdanning

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om snarest mulig, og senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008, å fremme forslag om iverksettelse av en femårig allmennlærerutdanning."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiters, Gorm Kjernli, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Lena Jensen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til representantforslaget.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det innenfor allmennlærerutdanningen er en rekke utfordringer. Disse utfordringene har blant annet blitt

bekreftet gjennom NOKUTs evaluering av allmennlærerutdanningen som ble ferdigstilt høsten 2006.

Komiteen viser til at den forrige regjeringen i oktober 2004 ga NOKUT oppdraget med å gjennomføre en evaluering av allmennlærerutdanningen ved de 20 institusjonene som tilbyr slik utdanning i Norge. Utvalget la frem sin rapport 1. september 2006.

Det understrekes i rapporten at rammeplanene for allmennlærerutdanningen har blitt endret tre ganger siden starten av 1990-tallet. Utvalget mener at de stadige reformene kan tyde på at man ikke har oppnådd de tilsiktede resultatene.

NOKUTs evaluering av allmennlærerutdanningen fra 2006 peker på mange og sammensatte årsaker til at utdanningskvaliteten ikke er god nok. Blant disse er:

- Ledelsen ved institusjonene må styrkes. Høgskolene har i svært liten grad fulgt opp endringene i utdanningen som ble innført i 2003. Da ble det innført sterkere faglig spesialisering og fordypning.
- Høgskolene har ofte i svært liten grad oversikt over frafall av lærerstudenter. Frafallet er på gjennomsnittlig 27 pst., men dekker over variasjoner på mellom 11 og 51 pst. Institusjonene vet lite om hvilke studenter som slutter.
- Allmennlærerutdanningen trenger mer av alt: mer faglig spesialisering, mer fordypning og mer didaktikk.
- Allmennlærerutdanningen framstår som lite helhetlig – noe som også var et hovedankepunkt i evalueringen i 2002. Det finnes uavklarte forhold mellom fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksis i utdanningen. Mye av undervisningen organiseres fortsatt etter emner, og ikke etter de angitte kompetansemålene.

- Det er for lite relevant tilknytning til praksisfeltet.
- Studentene legger ned for liten arbeidsinnsats.
- Studentene bør delta mer i FoU-arbeid.

Komiteen viser til at alle allmennlærerutdanningsinstitusjonene har fått pålegg om å utarbeide interne oppfølgingsplaner i lys av NOKUTs rapport og rapportere om oppfølging av disse til departementet.

Komiteen har videre merket seg at evalueringspanelet peker på noen utfordringer som er et nasjonalt ansvar. Utfordringene er blant annet struktur og hovedinnretning på utdanningen og sammenheng mellom fag og spesialisering, sett i forhold til kompetanse i grunnskolen.

Komiteen har videre merket seg at det etter NOKUTs evaluering, og i påvente av stortingsmelding, allerede er gjennomført en rekke tiltak.

Komiteen er tilfreds med at departementet har innvilget to forsøk med lærerutdanning. Komiteen viser til at Høgskolen i Telemark har en allmennlærerutdanning hvor det legges mer vekt på praksis og hvor studenter følger en skole i et helt år, samtidig som de gjennomfører studier i fag. Komiteen viser videre til Høgskolen i Vestfold som prøver ut en ungdomsskolelærerutdanning.

Videre er komiteen tilfreds med "Program for praksisrettet FoU for barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning" gjennom Norges forskningsråd. Programmets mål er å bidra til kunnskapsutvikling som styrker barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning. Programmet vil fremme FoU-arbeidet i lærerutdanningene, bedre sammenhengen mellom yrkesutdanning og yrkesutøving, og bidra til at forskningsbasert kunnskap tas i bruk.

Komiteen viser til Utdanningsdirektoratets arbeid med å utvikle gode modeller for å styrke samarbeidet mellom universitets- og høgskolesektoren og skole-/barnehageier.

Komiteen viser til utvikling av gode samarbeidsmodeller for praksisopplæringen ledet av NTNU og UiA, og til UiS' til bruk av intervju ved inntak til lærerutdanningen.

Komiteen viser til at Regjeringen har styrket innsatsen for nyutdannede lærere. Programmet får gode tilbakemeldinger og viser at systematisk veiledning demper "praksissjokket" og fører til at de nyutdannede også ser mer positivt på sin egen grunnutdanning.

Komiteen vil understreke den viktige rollen læreren spiller både i klasserommet og overfor den enkelte elev.

Komiteen vil understreke at det finnes mye bra utviklingsarbeid i norsk skole og at veldig mange lærere legger ned en formidabel innsats i norsk skole.

Komiteen ser med bekymring på den negative utviklingen i søkertall på allmennlærerutdanningen.

Komiteen ser alvorlig på at NOKUTs evaluering viser at kvaliteten i lærerutdanningen er for lav, og ser klare behov for en opprusting av allmennlærerutdanningen.

Komiteen viser til at Regjeringen har varslet en stortingsmelding som skal omhandle lærerutdanningene og lærerens rolle.

Komiteen mener at fokus i en slik melding må rettes mot innhold og kvalitet i framtidens lærerutdanning ut fra hva som er skolens behov, men meldingen må også ta på alvor de utfordringene vi må løse på kort sikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil presisere at forslaget innebærer en enkel løsning på en sammensatt problemstilling, og at å behandle en slik stor reform i et representantforslag er en lite hensiktsmessig behandling av en av våre aller viktigste utdanninger.

Flertallet mener allmennlærerutdanningen står overfor langt større utfordringer enn antallet år utdanningen bør være.

Flertallet mener målet må være en god allmennlærerutdanning for framtida; å legge til et ekstra år vil ikke nødvendigvis løse dette. Flertallet mener at innholdet i forhold til en eventuell mastergrad bør debatteres før utvidelse.

Flertallet vil videre presisere at forslaget innebærer en rekke økonomiske og faglige konsekvenser som forslaget ikke tar høyde for.

Flertallet vil videre vise til behovet for rekruttering av allmennlærere og en allerede stor etterspørsel etter lærere i samfunnet.

Flertallet mener det er viktig å se på både de langsiktige utfordringene allmennlærerutdanningen står overfor, men også de kortsiktige.

Flertallet vil avvende stortingsmeldingen om lærerutdanningen for å få en grundig vurdering av en eventuell iverksetting av en femårig allmennlærerutdanning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre deler forslagsstillernes bekymring for kvaliteten på allmennlærerutdanningen. Allerede i 2002 foreslo regjeringen Bondevik II en større revisjon av lærerutdanningen. Dette ble fulgt opp av den nye Rammeplanen som kom i 2003. I denne planen ble kravene til obligatoriske fag redusert til fire (norsk, matematikk, KRL og pedagogikk) og ett tverrfaglig emne – grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring – ble innført. I to av de fire årene ble det mulig med større faglig dybde.

Gjennom denne endringen ble det for første gang satt i gang en utvikling mot en allmennlærerutdanning som en faglærerutdanning. En annen side ved den siste endringen av Rammepånen er at større ansvar er lagt på det lokale nivået for oppfølging, gjennomføring og evaluering av det nye planverket.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen har varslet en stortingsmelding om lærerutdanningene og lærerens rolle. Disse medlemmer vil understreke at det nå er gått over halvannet år siden NOKUT la frem sin evaluering av allmennlærerutdanningen. Disse medlemmer mener at det har tatt uforholdsmessig lang tid før Regjeringen har bestemt seg for å legge frem en egen stortingsmelding om dette temaet. Disse medlemmer vil understreke at stortingsmeldingen heller ikke er varslet før til høsten/årsskiftet, dvs. ca. to år etter at NOKUT leverte sin evalueringsrapport.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at det er viktig å ikke sette innholdet i lærerutdanningen på vent, men at det bør settes inn strakstiltak overfor de som tar utdanningen nå.

Disse medlemmer mener at læreren er den viktigste faktoren for en god skole, og faglig og pedagogisk dyktige lærere er en forutsetning for at norsk skole skal ha et høyt kunnskapstrykk og kunnskapsnivå i fremtiden. Disse medlemmer mener derfor at det må gjøres en del endringer i lærerutdanningen for å få større kvalitet på utdanningen, som vil ha effekt på lengre sikt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at det ikke bare er lengden på utdanningen i seg selv som vil påvirke kvaliteten i lærerutdanningen, men innholdet i opplæringen. Disse medlemmer mener derfor at en må revurdere innholdet i lærerutdanningen samtidig som en reformerer utdanningslengden.

Disse medlemmer vil vise til den finske femårige lærerutdanningen. Finland har, ifølge internasjonale undersøkelser, lyktes med både å utdanne dyktige lærere og utvikle en god skole. Lærerne i Finland er i større grad enn i Norge spesialister i sine fag, og er faglærere heller enn klasselærere. Disse medlemmer er av den oppfatning at man må gå bort fra en tankegang der læreren skal kunne "alt" til en større spesialisering basert på fag. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til en fersk undersøkelse fra NTNU, der det kommer frem at elever som har lærere med universitetsutdannelse i gjennomsnitt skårer 0,5 karakterpoeng bedre enn elever som har lærere uten universitetsutdannelse. Disse medlemmer vil også vise til at Lektorlaget

peker på at veldig mange av deres medlemmer og lektorer blir satt til å undervise i fag de ikke har spesialisering i. Disse medlemmer har merket seg at det innenfor deler av fagmiljøet hevdes at norsk skole er gjennomsyret av motvilje mot at læreren skal ha solid faglig fordypning i det hun eller han underviser i.

Disse medlemmer viser til at femårig lærerutdanning får støtte fra både Utdanningsforbundet og Pedagogstudentene. Det er imidlertid viktig at en eventuell utvidelse av lærerutdanningen ikke utelukkende blir en kvantitativ økning av lærerutdanningen, men også en heving av kvaliteten på utdanningen.

Disse medlemmer er enig i en utvidelse av lærerutdanningen til et femårig løp. Imidlertid mener disse medlemmer at en slik utvidelse må skje i et tempo som gjør at det ikke går ut over kvaliteten på utdanningstilbudet. Det er viktig at både forskningsmiljøene ved utdanningsinstitusjonene og undervisningspersonell får en kvalitetsheving ved en utvidelse til fem år. Ved enkelte utdanningsinstitusjoner, blant annet NTNU, er det allerede i dag tilbud om femårige lærerutdanninger på universitetsnivå, og det er viktig at man bruker erfaringer fra disse miljøene når lærerutdanningen skal utvides.

Disse medlemmer mener at det er viktig å få fortgang i prosessen med en helhetlig og omfattende endring av utdanningen, for på denne måten å bidra til et løft i norsk skole. En måte å få fortgang i denne prosessen – mens man venter på stortingsmeldingen – vil være å sette ambisjoner og tydeliggjøre de ytre rammene for den fremtidige lærerutdanningen, slik som representantforslaget tar til orde for.

Disse medlemmer opplever at det er bred enighet om å gjøre endringer i allmennlærerutdanningen for å sikre at utdanningen er kvalitetsmessig god og relevant for kommende lærere i norsk skole, men at regjeringspartiene ennå ikke har avklart hvorvidt de ønsker at den endrede utdanningen skal være fire- eller femårig. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til bakgrunnen for representantforslaget, hvor det argumenteres for at en ny og endret allmennlærerutdanning bør være femårig, samt til komiteens seminar i forbindelse med representantforslaget 4. april 2008, hvor flere av innlederne var tydelige på at den fremtidige lærerutdanningen bør være femårig. Disse medlemmer vil særlig vise til at Utdanningsforbundet – den største fagorganisasjonen i Norge for pedagogisk personale i utdanningssektoren – ønsker en femårig lærerutdanning, blant annet fordi organisasjonen mener at det vil gi et kvalitetsløft og en statusheving for lærerne, og at dette også er det rådende syn i andre lærerorganisasjoner i Europa.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at regjeringspartiene burde benytte muligheten behandlingen av det foreliggende representantforslaget gir til å markere sine ambisjoner for den fremtidige lærerutdanningen, blant annet med hensyn til utdanningens lengde, praksisinnretning mv. Å klarlegge disse ytre rammene vil etter disse medlemmers syn på ingen måte ta bort fokus fra tiltak som gjennomføres på kort sikt i påvente av den bebudede stortingsmeldingen, ei heller ta bort fokus i forhold til utdanningens innhold. Det handler om å sette noen tydelige ambisjoner for tida som kommer.

Disse medlemmer vil understreke at tiltakene som allerede er gjennomført i påvente av stortingsmeldingen er positive, men langt fra tilstrekkelige.

Disse medlemmer fremmer forslaget i dokumentet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til Dokument nr. 8:113 (2006-2007) og Innst. S. nr. 135 (2007-2008), der Fremskrittspartiet foreslo at klasseledelse og opplæring i skole-hjem-samarbeid måtte gjøres til en del av lærerutdanningen. Disse medlemmer mener at både opplæring i klasseledelse og opplæring i samarbeid med hjemmet er noe av det som må være innholdet hvis lærerutdanningen utvides til fem år.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det er viktig å se spørsmålet om kvalitet som noe mer enn utdanningens lengde. Det viktigste er utdanningens innhold og evnen til å gi den en relevant tilknytning til praksisfeltet. Å utvide en dårlig fungerende utdanning med ett år er neppe en god løsning. Derfor begynner forslagsstillerne etter disse medlemmers mening debatten "i feil ende".

Disse medlemmer mener vi først må bestemme hva allmennlærerutdanningen skal inneholde, og så må vi ut fra det finne ut hvor lang den skal være. Det kan vise seg at en slik vurdering fører til at konklusjonen blir en femårig allmennlærerutdanning, men konklusjonen kan like godt bli en styrking av innholdet i den fireårige utdanningen.

Disse medlemmer legger vekt på at alle sider ved allmennlærerutdanningen må forbedres. Men en lengre utdanning alene betyr ikke automatisk eller nødvendigvis bedre kvalitet på utdanningen. Før vi bestemmer lengden, må vi bestemme hva innholdet skal være.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til den forestående stortingsmeldin-

gen om lærerutdanningen og vil avvente denne før en tar endelig stilling til forslaget om å utvide lærerutdanningen til fem år. Dette medlem vil imidlertid understreke at det for å få en bedre lærerutdanning ikke vil være tilstrekkelig å alene utvide utdanningen. Dette medlem mener løsningen i skolen alt for ofte blir å foreslå flere timer, i den tro at dette er en lettvinnt måte å forbedre skolen på. Senest så vi dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2008, hvor Regjeringen la inn fem timer ekstra til "de aller minste elevene". Dette medlem mener det viktigste for å forbedre skolen først og fremst vil være å se på innholdet i den fireårige lærerutdanningen vi har i dag. Skal det fylles på med et ekstra år må en, etter dette medlems mening, ha en klar formening om hva det året skal fylles med. Et femte år må innebære en forsterking av de grep vi velger å ta for de fire allerede eksisterende år. Først når vi har det utgangspunktet, vil det kunne være fruktbart å diskutere det femte studieåret. Dette medlem viser i den forbindelse til at et av evalueringens viktigste punkt var påpekingen av at teori og praksis må knyttes bedre sammen. Mange nyutdannede føler seg utrygge i klasseromsituasjonen. En snakker om det store praksissjokket når nyutdannede lærere møter klasserommet for første gang på egenhånd som nyutdannede lærere. Det er grunnen til at Kristelig Folkeparti har foreslått at det bør innføres en mentorordning for nyutdannede lærere. Konkret vil dette gå ut på at alle nyutdannede lærere skal knyttes opp mot en erfaren lærer det første arbeidsåret. Sammen med denne mentoren vil de kunne drøfte ulike problemstillinger og mentoren vil også kunne bistå i undervisningen. Dette medlem mener det eventuelt vil kunne være mulig å finne ulike modeller for hvordan dette kan bli elementer i et femte år.

I tillegg til andre tiltak på kort sikt, mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre at man snarest mulig må gjennomgå rammeplanen for allmennlærerutdanningen for å sikre at denne er oppdatert i henhold til Kunnskapsløftet, og at nye lærerstudenter får sin utdanning basert på denne allerede f.o.m. høsten 2008.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om snarest mulig å gjennomgå rammeplanen for allmennlærerutdanningen for å sikre at den er oppdatert i forhold til Kunnskapsløftet."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen om snarest mulig å gjennomgå rammeplanen for allmennlærerutdanningen for å sikre at den er oppdatert i forhold til Kunnskapsløftet.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen om snarest mulig, og senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett

for 2008, å fremme forslag om iverksettelse av en femårig allmennlærerutdanning.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:36 (2007-2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Vera Lyskløtt, Leif Helge Kongshaug og Odd Einar Dørum om snarest å iverksette en femårig allmennlærerutdanning – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 29. april 2008

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Anna Ljunggren

ordfører

